

LEERTRAJECT VERSLAVINGS- PSYCHIATRIE

Hoofddocent **dr. Arnt Schellekens**
Coördinator **Olga Vandewall MSc.**

RADBOUD CENTRUM
SOCIALE WETENSCHAPPEN
Opleiders in Mens & Maatschappij

LEERTRAJECT

VERSLAVINGSPSYCHIATRIE

Bent u als psychiater of AIOS psychiatrie werkzaam in de verslavingszorg of werkt u met patiënten met verslaving als co-morbide stoornis? Wilt u competenties ontwikkelen die dit werk vereist? Dan is het leertraject Verslavingspsychiatrie iets voor u.

Steeds meer psychiaters vinden hun weg naar de verslavingszorg doordat de zorg voor verslaafde patiënten en kennis over verslaving zich het afgelopen decennium in snel tempo heeft ontwikkeld. Om psychiaters zich voldoende bekwaam te laten voelen in hun werk heeft het Radboud Centrum Sociale Wetenschappen samen met de beroepsgroep en de NVvP het leertraject Verslavingspsychiatrie ontwikkeld.

De doelgroep van het leertraject bestaat uit:

- Psychiaters die werkzaam zijn in de verslavingszorg
- Psychiaters die werken met patiënten met verslaving als comorbide stoornis
- AIOS psychiatrie die hebben gekozen voor een keuzestage binnen de verslavingszorg.

In dit document vindt u informatie over de opzet en organisatie van het leertraject:

- Programma p.2
- Integratie van modules p.4
- Literatuur p.4
- Koppeling theorie en praktijk p.4
- Leren van elkaar p.4
- Werkvormen en toetsing p.5
- De bijeenkomsten p.5
- Studielast p.5
- Data, tijden en locatie p.6
- Kosten p.6
- Accreditatie p.6
- Aanmelden p.6

OPZET LEERTRAJECT

Het leertraject Verslavingspsychiatrie heeft een duaal karakter en bestaat uit vijf keer een cursorische tweedaagse en oefening in de praktijk. De competenties van de verslavingspsychiater staan hierin centraal. Het cursorisch onderwijs biedt u kennis waarmee u in de praktijk in kenmerkende beroepssituaties gaat oefenen.

De looptijd van het traject is één jaar.

Programma

Het curriculum is samengesteld op basis van de volgende bronnen:

- Het curriculum is samengesteld op basis van de volgende bronnen: Content Blueprint Subspecialty Certification Examination in Addiction Psychiatry. American Board of Psychiatry and Neurology, 2014.
- Curriculum Master in Addiction Medicine
- Module Verslaving, NVvP
- Developing Addiction Medicine Training in Medical Education: An International and Local Perspective, Astri Parawita Ayu, 2013

In onderstaande tabel vindt u het programma:

Module	Doelstelling	Onderwerpen
Neurobiologie (dr. Arnt Schellekens)	<ul style="list-style-type: none"> • Kennis verwerven in de neurobiologische en genetische aspecten van verslaving. • Formuleren welke genetische en neurobiologische processen bijdragen aan kwetsbaarheid voor het ontwikkelen en persisteren van verslavingsproblematiek en de verwevenheid van verslaving met andere psychiatrische stoornissen. • Verrichten van psycho-educatie over erfelijke en neurobiologische aspecten van verslaving aan patiënten, zijn naasten, collega's en beleidsmedewerkers. 	<ul style="list-style-type: none"> • Epidemiologie • Genetica • Farmacologie • Neurobiologie • Gedragswetenschappen
Diagnostiek v. verslavingsgeneeskunde (drs. Suzanne Medema)	<p>Het verbeteren van:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De speciële anamnese en het lichamelijk onderzoek bij een patiënt bekend met middelenmisbruik met kennis van specifieke aandachtspunten per middel. • Het onderbouwd toewijzen van ambulante of klinische zorg, en het inschatten van de intensiteit van de behandeling. • Het beoordelen en behandelen van de acuut zieke en/of ernstig 	<ul style="list-style-type: none"> • Screening • Diagnostiek <ul style="list-style-type: none"> ○ DSM classificatie ○ Intoxicatie ○ Onthouding ○ Lichamelijk onderzoek ○ Somatische comorbiditeit ○ Laboratoriumdiagnostiek <p>Specifieke doelgroepen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zwangere vrouwen

	geïntoxiceerde patiënt.	
Behandeling v. verslavingsgeneeskunde (drs. Maarten Belgers)	<ul style="list-style-type: none"> • Kennis verwerven over de behandeling van verslaving. • Formuleren welke aspecten van belang zijn bij de start en het verloop van een verslavingsbehandeling bij een aantal veel voorkomende middelen. • Adviseren van de patiënt en zijn naasten omtrent een adequate verslavingsbehandeling en een eventuele routing te bespreken en te plannen indien behandeling gewenst is. 	<p>Farmacotherapie</p> <ul style="list-style-type: none"> • Intoxicatie • Onthouding • Terugvalpreventie <p>Psychosociale interventies:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Motiverende gespreksvoering • Cognitieve gedragstherapie • Community reinforcement approach • Contingency management • 12 stappen • BRENDA <p>Specifieke doelgroepen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zwangere vrouwen
Diagnostiek en behandeling van psychiatrische comorbiditeit (dr. Hein de Haan)	<ul style="list-style-type: none"> • De cursist is in staat om de invloed van middelengebruik en verslaving op de diagnostiek van psychiatrische stoornissen te beoordelen. • De cursist kent de behandel mogelijkheden en belemmeringen van het geïntegreerd behandelen van verslaving met andere co-morbide psychiatrische stoornissen • De cursist kan een geschikt en praktisch haalbaar behandeltraject voor zijn patiëntengroep indiceren. <p>Afhankelijk van de gekozen subpopulatie (jeugd, ouderen, LVB etc.) heeft de cursist zijn kennis en de praktische toepassing daarvan met betrekking tot de drie bovengenoemde doelen verdiept.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Psychiatrische co-morbiditeit • Diagnostiek • Geïntegreerde behandeling dubbeldiagnose / co-morbiditeit <p>Specifieke doelgroepen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ouderen • Kinderen en jeugdigen • LVB
Sociaal-maatschappelijke aspecten (drs. Lucas Pinxten)	<p>Na deze module kan de cursist:</p> <ul style="list-style-type: none"> • naast het denken in termen van individuele belangen, ook het volksgezondheidsbelang voor ogen hebben bij de behandeling van verslaafden; • kennis hebben van het domein van de verslavingszorg, zowel binnen als buiten Nederland; • meedenken over zorgvernieuwing in termen van disease-management, geïntegreerde zorg en ketenzorg en • aan deze zorgvernieuwing ook mede vorm geven; • bewust handelen met betrekking tot de financiële verantwoordelijkheid; • op de hoogte zijn van de zorg rond 	<ul style="list-style-type: none"> • Juridische aspecten • Nieuwe BOPZ • Preventie • Ethiek en professionaliteit • Sociaal maatschappelijke aspecten bij verslaving • Zorgkaart Nederland <p>Specifieke doelgroepen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Daklozen • Professionals • Etnische en culturele groepen • Jongeren

	bijzondere categorieën en risicogroepen (LVG, Jongeren en Ouderen), in het bijzonder de chronische verslavingspatiënt in de samenleving; <ul style="list-style-type: none"> • kennis hebben van het publieke en individuele aspecten van de acute verslavingszorg; • het eigen handelen toetsen aan het wettelijk kader, m.n. aan de eisen van de Wet BIG en de WGBO. 	
--	---	--

Integratie van modules

Elke module draagt bij aan het ontwikkelen van de competenties. Vooraf stelt u onder andere op basis van de competentielijst verslavingspsychiater uw leerdoelen top 5 samen en maakt u voor uzelf een plan hoe aan deze doelen te gaan werken. Aan het einde van het traject (na de laatste tweedaagse) schrijft u een reflectie over uw leerproces.

Literatuur

Voor het gehele curriculum gelden de volgende kernboeken:

- N. Latt et al. Addiction Medicin, Oxford specialist handbooks in psychiatry. Oxford University Press 2009
- Franken, I. Brink, van den W. Handboek verslaving. Tijdstroom, 2009.

Binnen de modules kan deze literatuur aangevuld worden met specifieke artikelen.

Koppeling theorie en praktijk

De competenties van de verslavingspsychiater staan centraal in dit leertraject. De modules en oefening in de praktijk zijn erop gericht om deze competenties te ontwikkelen. In elke module is aangegeven aan welke competenties u gaat werken en met welke kenmerkende beroepssituaties u in de praktijk gaat oefenen. Het oefenen in de praktijk gebeurt gericht aan de hand van specifieke opdrachten. Cursisten (die bij elkaar in de praktijk werken) observeren elkaar en geven elkaar gestructureerd feedback. U legt uw ervaringen vast en brengt deze in in de volgende cursorische bijeenkomst.

Leren van elkaar

De modules en werkvormen zijn zo gekozen dat u zoveel mogelijk ook van elkaar kunt leren:

- U werkt tijdens de cursorische bijeenkomsten samen aan opdrachten.
- Elke bijeenkomst wordt afgesloten met intervisie met medecursisten.
- U geeft peerfeedback op de geoefende kenmerkende beroepssituaties van medecursisten.
- U gebruikt het discussieforum in de elektronische leeromgeving om advies te vragen/geven aan medecursisten.
- U en uw medecursisten geven tijdens de laatste bijeenkomst een slot-speedpresentatie over een klinische vraagstelling.

Werkvormen en toetsing

De toetsing is ontwikkelingsgericht. Gedurende het hele traject bouwt u een portfolio op in de elektronische leeromgeving.

Aan het eind van het traject bevat het portfolio:

- Eigen leerdoelen top 5
- Moduleopdrachten
- Verslag ingebracht intervisiecasus
- 5 x opdrachten m.b.t. kenmerkende beroepssituaties met peerfeedback
- De slot-speedpresentatie
- Reflectie op het gehele leerproces.

Het digitale portfolio vormt de basis voor een evaluatief exitgesprek met de hoofdopleider van het verslavingspsychiatrie curriculum aan het einde van het traject.

De bijeenkomsten

U wordt voor elke tweedaagse gevraagd naar uw leerbehoefte en een relevante casus uit de eigen praktijk in te brengen. De bijeenkomsten kenmerken zich door werkvormen die het actief leren stimuleren. De tweedaagse modules verlopen volgens een vast stramien:

Tijd	Activiteit
09.00 – 10.30 uur	Inleidend college/theorie
10.30 – 10.50 uur	Pauze
10.15 – 12.30 uur	Inleidend college/theorie
12.30 – 13.30 uur	Lunchpauze
13.30 – 15.00 uur	Werken aan opdrachten/casuïstiek onder begeleiding
15.00 – 15.20 uur	Pauze
15.20 – 17.00 uur	Werken aan opdrachten/casuïstiek onder begeleiding en plenaire terugkoppeling

Tijd	Activiteit
09.00 – 10.30 uur	Inleidend college/theorie
10.30 – 10.50 uur	Pauze
10.15 – 12.30 uur	Inleidend college/theorie
12.30 – 13.30 uur	Lunchpauze
13.30 – 15.00 uur	Werken aan opdrachten/casuïstiek onder begeleiding
15.00 – 15.20 uur	Pauze
15.20 – 17.00 uur	Intervisie

Studiebelasting

Activiteit	Verantwoording	Uren
Cursorisch onderwijs	5 x tweedaagse van 16 uur en afsluitende bijeenkomst	88
Vorbereiding cursorisch onderwijs (literatuur en moduleopdrachten)	Per tweedaagse 8 uur	40
Opdrachten kenmerkende beroepssituaties uitvoeren	5 x 4 uur	20
Plannen, (reflectie)verslagen		4
Klinische vraag en slotpresentatie		6
Totaal		150

ORGANISATIE

Data, tijden & locatie

De modules vinden plaats op de volgende data:

- 17 maart en 21 april 2017: Neurobiologie
- 19 mei en 23 juni 2017: Diagnostiek verslavingsgeneeskunde
- 8 september en 6 oktober 2017: Behandeling verslavingsgeneeskunde
- 3 november en 1 december 2017: Diagnostiek en behandeling van psychiatrische comorbiditeit
- 12 januari en 16 februari 2018: Sociaal maatschappelijke aspecten
- 16 maart 2018: Afsluitende bijeenkomst.

De bijeenkomsten duren van 09.00 – 17.00 uur en vinden plaats bij:

Congrescentrum de Veste

GGZ Centraal

Locatie Zon & Schild

Utrechtseweg 266

3818 EW Amersfoort

Kosten

De kosten voor het leertraject bedragen 2.750 Euro (exclusief aan te schaffen literatuur)

Accreditatie

Het leertraject is erkend door de NVvP. Voor de start in 2017 wordt opnieuw accreditatie aangevraagd.

Aanmelden

U kunt zich aanmelden door het inschrijfformulier op de website in te vullen: www.rcsw.nl/bij-en-nascholing/verslavingspsychiatrie.